

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES"

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Харків
2021

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнюк Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Вельш В. – габілітований д-р філос. наук, професор

Даніліян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О. А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С. О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Петрушов В. М. – д-р філос. наук, професор

Соломніков І. В. – канд. екон. наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 9 від 22.09.2021 р.)

Л 93 Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. 21–22 жовтня 2021р. / відп. за випуск Н. В. Алексєєнко. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2021. 340 с.
ISBN 978-617-7927-79-1

УДК 740+656+338

Друкується в авторській редакції

ISBN 978-617-7927-79-1

© Авторський колектив, 2021

DANILYAN O.G., *Doctor of Philosoph. Sciences, Professor*

DZOBAN O.P., *Doctor of Philosoph. Sciences, Professor*

Yaroslav Mudryi National Law University

Kharkiv, Ukraine

THE PROBLEM OF COMMUNICATION IN THE MODERN INFORMATION SOCIETY

It is known that communication touches practically all spheres of a modern person's being today, and changes in communications change the world, its integrity. Thus, the problem of communication as a phenomenon of social life which is inseparable from the problem of people's interactions arises not accidentally. The growth of the significance of this phenomenon in society, the plurality of existing studies of its impact on both the person and society as a whole, do indicate that the center of research is the sphere of knowledge about processes that occur primarily in the information sphere. Recently, the interest in communication from representatives of a wide variety of scientific areas is growing significantly. The history of the development of public opinion suggests that philosophers and sociologists, political scientists and cultural scientists, psychologists and educators, linguists and journalists have always, to a greater or lesser extent, addressed the problems of human communication.

Communication can be considered a necessary and general condition of human life and one of the fundamental foundations of a society's existence. Communication in Latin means "to generalize, to connect, to share". In the XIXth century communication was usually considered in its engineering and technical meaning as "ways, roads, means of communication" (V. Dahl), military-engineering communications. At the beginning of the XXth century this term was introduced into a broad scientific circle and acquired its social meaning. Communication can mean a direct conversation, a telecast, the transmission of signals from the satellite to Earth, and our appearance, etc.

With regard to the problem of communication in today's information society, two aspects of this concept usage are particularly important. First, the notion of communication is used when it comes to the transfer of information, including components such as a message sender, channels, content, a message receiver, efficiency, feedback, and some others. Secondly, it is used to indicate an act of communication between people through the transmission of symbols the purpose of which is mutual understanding.

A problem arises on the notions "communication" and "interaction

communication” correlation. Communication is a notion that has long been firmly established in science. And the question arises whether the term “communication” implies the same circle of phenomena as the notion “interaction communication”. As a result, the following approaches to solving this problem were identified.

The first approach is to identify these notions. It is adhered to L. Vygotsky, V. Kurbatov, A. Leontiev and others. Based on historical and linguistic studies of the classical and modern meanings of the term, the indicated representatives come to the conclusion that the terms “communication” and “interaction communication” are identical both etymologically and semantically. Similar views are shared by T. Parsons and C. Cherry.

The second approach is related to the delimitation of the notions “communication” and “interaction communication”. It is this view which is expressed by M. Kagan. He believes that interaction communication and communication vary in two main ways. First, communication while interaction has a practical, material, and spiritual, informational, and practical-spiritual character, whereas in the second meaning communication is a purely informational process - the transmission of certain messages. Secondly, they differ in the nature of the connection itself to the interacting systems. Communication is subject-object connection, where the subject transmits some information (knowledge, ideas, business messages, factual information, instructions, etc.), and the object acts as a passive recipient (receiver) of the information [1].

The third approach is based on the notion of information exchange. Those who believe that communication does not exhaust all information processes in society are inclined to it [2]. These processes cover the whole social organism, permeate all social subsystems present in any fragment of social life, and do not always get verbal forms, language or text. On the contrary, messages in verbal form constitute only a small part of the information exchange in society – in other cases, the exchange of information is carried out in non-verbal forms, and its bearers are not only non-verbal signals (facial expressions, gestures, intonation, etc.), but also things, objects, material carriers of culture. The latter allow the transmission of information in space and in time. It is “communication” that refers only to the processes of information exchange, which are specifically human activities, aimed at establishing and maintaining interconnection and interaction between people and are carried out, first of all, verbally, with the help of language (or text). All information processes in a society are denoted by the term “social communication”.

Social communication is a socially determined process of interpersonal and mass communication, within which individual and group communicative settings are

formed, the realization of which takes place in concrete social conditions with the help of communicative means (verbal and non-verbal).

Social communication in the course of its implementation solves the following main tasks: the integration of separate individuals into social groups and communities, and the latter – into a single and unified system of society; internal differentiation of society, its components, communities, social organizations and institutions; separation and isolation of society and different groups, communities from each other in the process of their communication and interaction, which leads to a deeper awareness of their specificity, to more effectively performing of their inherent functions; creation of prerequisites and key components for the preparation, approval and implementation of management decisions.

Modern domestic researchers pay attention to some features of social communication: public nature and openness; limited and controlled access to the means of transmission; mediation of contacts between sending and receiving parties; a certain “inequality” in the relations of the sending and receiving parties; the number of recipients of the message [3, 4]. Thus, the term “social communication” describes the process of production and sending of messages to the audience through television, radio, print, cinema, the Internet and other means. In this regard, the concept of “means of mass communication” – MMC – is widely used. Media communication occupies an middle intermediate position in the communications chain, the sender – the channel – the recipient of the message.

Thus, social communication, which is carried out between social communities and individuals as representatives of these communities, is realized through information interaction in the process of circulation of operational information and is fixed in the structured information that was objectified. Subjective form of information interaction is activities and relationships. The informational and cultural continuum determines the availability of basic communication for all participants in communication, communication conditions, which allows the coordination of existential needs and interests of social actors.

References:

1. Каган М. С. Мир общения: проблема межсубъектных отношений. Москва, 1988. 319 с.

2. Дзьобань О. П. Філософія інформаційних комунікацій : Монографія. Харків: Майдан, 2012. 224 с.

3. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Інформаційно-комунікативна природа суспільства: еволюція точок зору на проблему. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія:

Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Харків, Право, 2018. Вип. 3 (38). С. 8-20.

4. Дзьобань О. П., Жданенко С.Б. Віртуальні комунікації: роль і місце у сучасному світі. *Правова інформатика.* №2 (46). 2015. С. 9-16.

ЗАГРІЙЧУК І. Д., *д. філос. н, професор*

Український державний університет залізничного транспорту

Харків, Україна

МОВНІ СТЕРЕОТИПИ СУСПІЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНИ

Комунікативна філософія, розгортаючи змістовний характер теоретичної форми процесу суспільної взаємодії, не залишається виключно теорією. Вона є практичною філософією, філософією, що прагне втілення, реалізації, реального здійснення. Відповідно до її практичного характеру не лише філософи, але й суспільство загалом зацікавлене в істинності аргументації та висновків, адже, як відомо, людина не може діяти краще, ніж вона мислить.

У зв'язку з цим привертає увагу некоректність деяких мовних зворотів, а саме семантика вельми поширених мовних кліше, що спостерігаються як в побуті, так і в культурному та політичному контексті. Нерідко трапляється так, що найменування предметів та явищ, оцінка подій виявляються не такими, що відповідають сутності самих понять.

Ось кілька прикладів. До цього часу не лише серед пересічних громадян, але й серед політиків західний регіон України чомусь називають Західною Україною. Хоча відомо, що Західна Україна як політичне утворення, що мало назву Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР), перестала існувати в 1919 році. Більше того, з моменту Злуки Української Народної Республіки (УНР) і Західноукраїнської Народної Республіки і аж до розриву відносин між ними територія колишньої ЗУНР мала назву «Західна Область Української Народної Республіки» (ЗОУНР), але аж ніяк не Західна Україна. Очевидно, політики того часу щось таки розуміли...

Про що говорить цей приклад? Спостерігається перетворення географічного поняття на політичний концепт. Або, по-іншому, спотворення суті, переінакшення змісту поняття. Ніби ненавмисно, між іншим, на рівні підсвідомості закладається членування України на частини. І хоч на словах часто декларується єдність України, її соборність, насправді, на рівні

ЗМІСТ

Привітальна промова ректора Українського державного університету залізничного транспорту С. Панченка	3
Привітальна промова проректора з наукової роботи Українського державного університету залізничного транспорту Г. Ватулі	4
СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
АБАШНИК В.О. Володимир Чучмарів (1898–1978) як дослідник філософії Спінози	5
АБАШНИК У.В. Геерт Кайль та аналітична філософія в Німеччині	11
АНДРУЩЕНКО В.П. Академічна мобільність як запорука ефективності вищої освіти	15
ГРИНЬОВА Д.А. Антикітерський корабель: історія дослідження	19
ГУЖВА А.А. «Етика Авраама»: назустріч комунікативному розуму	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 для українського суспільства	25
ДАНІЛ'ЯН В.О., ВОРОБІЙОВА А.А., НАГОРНА А.Є. Актуальні проблеми філософської науки в добу глобалізації	28
ДАХНІЙ А. Й. Феномен «позитивно-прекрасної людини» у сучасному світі у контексті екзистенційних мотивів романів Ф. Достоєвського	30
ЗАГОРУЛЬКО О.А. Еволюція поглядів Євгена Чикаленка щодо вирішення аграрного питання в Російській імперії	40
КОММЕДАЛ О. Johan Galtung's theory of structural violence and peaceful transformation of conflicts	45
ЛЮБИВИЙ Я.В. Рефлексія як механізм відтворення та конструювання ідентичності: цивілізаційний аспект	47
ПАВЛОВ В.І., АГУЛОВ В.В. Г.-Г. Гадамер: герменевтичний метод як «універсальний аспект філософії»	52
ПЕТРУШОВ В.М. Людвіг Вітгенштайн і його «логіко-філософський трактат» (до 100-річчя виходу у світ)	59
САБАДУХА В.О. Метафізична теорія особистості як відповідь на глобальні виклики	65

САПЕГІНА І.О. Особливості організації занять фізичною культурою у закладах вищої освіти з використанням дистанційних (цифрових) технологій	134
СИВОГРАКОВА З.А. Перцептивні особливості міжособистісної взаємодії в умовах дистанційного навчання	137
ЦИГАНОВСЬКА Н.В. Кіберспорт та кіберспортивна освіта в Україні	139
ЧАПЛИГІН О.К., СУК О.Є. Технології high-hume (до уточнення поняття)	142
ШЕПЕЛЕНКО Т.В. Електронне порт фоліо у навчанні з фізичного виховання	145

МОВА ТА КОМУНІКАЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

БЛИЗНЮК Л.М. Проблема зникнення патронімів як ідентифікаторів національної ідентичності українців в умовах глобалізації сучасного суспільства	149
БЛИЗНЮК Л.М., КРАВЧЕНКО О. О. Поняття екології мовлення в умовах сучасної української комунікації	151
DANILYAN O.G., DZOBAN O.P. The problem of communication in the modern information society	154
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Мовні стереотипи суспільної комунікації в Україні	157
НЕШКО С.І., НІКІФОРОВА Д.Ю. Лінгвосеміотичні основи перекладознавства	160
НЕШКО С.І., КРОПОТІНА Є.С. Прагматичні основи перекладу	161
ПОНОМАРЕНКО Н.В., ПОНОМАРЕНКО В. Є., СЕЛІВАНОВА А. Застосування методу «case study» під час викладання іноземної мови в університеті	162
СИВОГРАКОВА З.А., БОЖЕНКО М.О. Роль пам'яті як психічної функції в розвиткові комунікативної компетентності особистості в дорослому віці	165
ПЕТРУШЕНКО В.Л., ПЕТРУШЕНКО О.П. Людина комунікативна та загрози руйнування сфери людської приватності	167
ПЕТРУШЕНКО О.П. Соціальна комунікація і спілкування та їх вплив на характер мови і мовлення	169
СМСНОВА Л. В., АБРАМСЬКА І. Б. Актуалізація та пасивізація дієслівної лексики в кінці ХХ – на початку ХХІ століття	171
ХАРЛАМОВА О.М., КРАВЧЕНКО О.О. Мова та комунікація в інформаційному суспільстві	174

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times ET.
Умов. друк. арк. 19,76. Наклад 120 прим. Замов. № 1019/9-21.

Видавництво ТОВ «ДІСА ПЛЮС»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4047 від 15.04.2011 р.
61029, м. Харків, шосе Салтівське, буд. 154. Тел. (057) 768-03-15,
e-mail: disadruk@gmail.com

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис № 2400000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.
e-mail:bookfabrik@mail.ua